

ΚΕΙΜΕΝΟ

Η επιδίωξη ή, έστω, η διακήρυξη της αντικειμενικότητας κατέχει πάντα μια καίρια θέση στη δημοσιογραφική δεοντολογία. Αναγράφεται σε όλους τους Κώδικες Δεοντολογίας, συχνά στις προγραμματικές επαγγελίες, καμιά φορά και στις προμετωπίδες των εφημερίδων. Και, βέβαια, «υποτίθεται» ότι αφορά όλα τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας, έντυπα, ραδιόφωνο, τηλεόραση, τώρα και ιστοσελίδες του διαδικτύου. Παντού, τα γεγονότα υποτίθεται ότι εμφανίζονται όπως πραγματικά είναι χωρίς στρεβλώσεις, ανακριβείς προσθήκες ή σκόπιμες παραλείψεις.

Η εικόνα είναι ειδυλλιακή αλλά εξωπραγματική. Γιατί παραγνωρίζει τη σημασία της παρουσίας του γεγονότος: το ίδιο γεγονός, χωρίς καμιά αλλοίωση, έχει διαφορετική επίδραση στη λεγόμενη κοινή γνώμη, ανάλογα με το πώς θα παρουσιαστεί. Άλλη σημασία αποκτά το γεγονός που παρουσιάζεται στην πρώτη σελίδα (ή στην αρχή της ροής των ειδήσεων) κι άλλη αυτό που «πνίγεται» σε κάποια εσωτερική σελίδα (ή ανάμεσα σε άλλες ειδήσεις)· άλλη το γεγονός που θεωρείται άξιο να υπογραμμιστεί με πολύ χώρο ή χρόνο κι άλλη εκείνο που κάπου αναφέρεται παρενθετικά και συνοπτικά. **Εξάλλου**, το μέγεθος των τυπογραφικών στοιχείων ή ο τίτλος, ο τόνος της φωνής του εκφωνητή ή του παρουσιαστή μπορούν να κάνουν το ίδιο γεγονός να φαίνεται διαφορετικό, πάντα χωρίς να παραβιάζεται η προσχηματική αντικειμενικότητα.

Ας παραδεχθούμε, όμως, ότι αυτές οι παραβιάσεις της αντικειμενικότητας είναι, ως έναν βαθμό, αναπόφευκτες. Υπάρχει, **βέβαια**, και η σκόπιμη παραποίηση της αλήθειας, η διασπορά ψεύτικων ειδήσεων ή η σκόπιμη αποσιώπηση γεγονότων. Σε αυτές τις περιπτώσεις το ψέμα της είδησης ή το ψέμα της σιωπής σύντομα **αποκαλύπτονται** και μπορούν να βλάψουν την αξιοπιστία του ψευδόμενου μέσου. Το θέμα μας όμως δεν είναι η κατασκευασμένη είδηση (ή σιωπή), αλλά τα κατασκευασμένα γεγονότα.

Η κύρια μέθοδος κατασκευής γεγονότων παίρνει συχνά τη μορφή πρόβλεψής τους. Η μέθοδος δε χρησιμοποιείται μόνο σε στιγμές **όξυσης** της κοινωνικής αναταραχής (κινήματα, εξεγέρσεις κ.λπ.), αλλά είναι γενικότερης εφαρμογής. Ας πάρουμε, για παράδειγμα, μια αναγγελλόμενη απεργία ή πορεία ενός ορισμένου κλάδου, από τις συνηθισμένες. Σε ένα μεγάλο βαθμό, η επιτυχία της εξαρτάται από τη δημοσιευόμενη πρόβλεψη της επιτυχίας ή της αποτυχίας: η είδηση ότι «καθολική αναμένεται η συμμετοχή στη σημερινή απεργία» ή «μεγαλειώδης προβλέπεται η αυριανή πορεία» μπορεί να αποτελέσει σημαντική παρακίνηση για τους κάθε λογής διστακτικούς.

Εμπειρικά επιβεβαιωμένες (καμιά φορά σκανδαλώδεις) περιπτώσεις πρόκλησης του γεγονότος που εξαγγέλλεται βρίσκονται στην οικονομική ειδησεογραφία. Μια ανεπιβεβαίωτη είδηση για την ανάθεση κάποιου έργου ή κάποιας προμήθειας (ή

για τη ματαίωση της ανάθεσης) σε μια εταιρεία μπορεί να ανεβάσει στα ύψη ή να **καταβαρθρωσει** την αξία των μετοχών της. Κάποτε τα πράγματα θα επανέλθουν στη φυσιολογική τους κατάσταση, αλλά, στο αναμεταξύ, οι πονηρότεροι θα έχουν πλουτίσει και οι πιο εύπιστοι θα έχουν καταστραφεί (και ίσως ζητούν ευθύνες από την πολιτεία που δεν τους προφύλαξε...)

Και έπειτα, υπάρχουν στην πολιτική οι «γκρίζες» περιοχές που βρίσκονται ανάμεσα στην είδηση, τη φήμη, την καλόπιστη εντύπωση και τη θελημένη μεθόδευση. Πού κατατάσσεται η εμπιστευτική πληροφορία που προέρχεται από κάποιους έγκυρους κύκλους ότι ένα κόμμα βαδίζει προς τη διάσπασή του; Πού κατατάσσεται η διαπίστωση ότι «κατά γενική εντύπωση» μια κυβέρνηση (ή μια αντιπολίτευση) δεν μπορεί να παραγάγει έργο (ή πολιτικό λόγο), γιατί είναι κουρασμένη ή γιατί ασχολείται μόνο με τα εσωτερικά της προβλήματα; Όπως όμως και να χαρακτηριστεί, ένα τέτοιο δημοσίευμα μπορεί να συμβάλει αποφασιστικά στην επέλευση της κατάστασης που περιγράφει – και έτσι να βγει αληθινό.

(διασκευασμένο άρθρο του Γ. Κουμάντου στην Καθημερινή, 12.05.2002)

ΘΕΜΑΤΑ

A. Να ενημερώσετε την τάξη σας για το περιεχόμενο του κειμένου με περίληψη 100-120 λέξεων.

Μονάδες 25

B1. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, σύμφωνα με το κείμενο, τις παρακάτω διαπιστώσεις, γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση, τη λέξη **Σωστό**, αν η πρόταση είναι σωστή, ή τη λέξη **Λάθος**, αν η πρόταση είναι λανθασμένη:

A. Σύμφωνα με τον Γ. Κουμάντο η αντικειμενικότητα που διακηρύσσουν τα ΜΜΕ είναι φαινομενική.

B. Σύμφωνα με τον συντάκτη του κειμένου ο τρόπος παρουσίασης του γεγονότος είναι σημαντικός αλλά δεν συνιστά παραβίαση της αντικειμενικότητας.

Γ. Κατά τον συγγραφέα μέσω της πρόβλεψης ενός γεγονότος από τα ΜΜΕ, το γεγονός αυτό κατασκευάζεται, «δημιουργείται».

Δ. Ο συγγραφέας υποστηρίζει ότι κάποιες παραβιάσεις της αντικειμενικότητας είναι ως ένα σημείο αναπότρεπτες.

Ε. Κατά τον συγγραφέα η κατασκευή γεγονότων από τα ΜΜΕ στο χώρο της οικονομίας οδηγεί τους αφελείς σε οικονομική καταστροφή.

Μονάδες 10

B2. α. Να ξαναγράψετε τις ακόλουθες προτάσεις του κειμένου, αντικαθιστώντας τις υπογραμμισμένες λέξεις με άλλες συνώνυμες, χωρίς να αλλάζει το νόημα:

▪ ...το ίδιο γεγονός, χωρίς καμιά αλλοίωση, έχει διαφορετική επίδραση στη λεγόμενη κοινή γνώμη ...

▪ Η εικόνα είναι ειδυλλιακή αλλά εξωπραγματική. Γιατί παραγνωρίζει τη σημασία της παρουσίασης του γεγονότος.

▪ ...ίσως ζητούν ευθύνες από την πολιτεία που δεν τους προφύλαξε...

▪ ...μπορούν να βλάψουν την αξιοπιστία του ψευδόμενου μέσου.

- ... υπάρχουν στην πολιτική οι «γκρίζες» περιοχές που βρίσκονται ανάμεσα στην είδηση, τη φήμη, την καλόπιστη εντύπωση και τη θελημένη μεθόδευση.

Μονάδες 5

β. Να δοθεί ένα *α ν τ ώ ν υ μ ο* για κάθε μια από τις λέξεις: *καταβαραθρώσει, όξυνσης, αποκαλύπτονται*.

Μονάδες 3

γ. Ποια νοηματική σχέση εκφράζουν οι παρακάτω διαρθρωτικές λέξεις;

Εξάλλου (2^{ης})

βέβαια (3^{ης})

ή (3^{ης})

Μονάδες 3

B3. α) Να εντοπίσετε δύο τρόπους ανάπτυξης στη 2^η παράγραφο και να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με αναφορές στο κείμενο.

Μονάδες 4

β) Να γραφούν τα δομικά μέρη της τέταρτης παραγράφου του κειμένου και να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 3

B4. α) Να γράψετε την λειτουργία των εισαγωγικών στις παρακάτω περιπτώσεις:

«υποτίθεται» (1^{ης})

«πνίγεται» (2^{ης})

«μεγαλειώδης προβλέπεται η αυριανή πορεία» (4^{ης})

«γκρίζες» (6^{ης})

Μονάδες 4

β) Να γράψετε τη λειτουργία των παρενθέσεων στις παρακάτω περιπτώσεις:

(ή στην αρχή της ροής των ειδήσεων) (2^{ης})

(κινήματα, εξεγέρσεις κ.λπ.) (4^{ης})

(καμιά φορά σκανδαλώδεις) (5^{ης})

Μονάδες 3

Γ. Σε άρθρο (500 - 600 λέξεις) που καλείστε να γράψετε για την εφημερίδα του δήμου σας με θέμα «Η παραπληροφόρηση στην εποχή μας», να αναπτύξετε τους παράγοντες που ευθύνονται για το φαινόμενο της παραπληροφόρησης και στη συνέχεια τα αποτελέσματά του στη ζωή μας.

Μονάδες 40